

ПУБЛІЦИСТИЧНЕ ІНТЕРВ'Ю ЯК СКЛАДНЕ КОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ

Саламатіна О. О. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Миколаївський національний аграрний університет

Сучасне іншомовне публіцистичне інтерв'ю слід розглядати як складне комунікативне явище, яке включає, окрім тексту, ще й екстралінгвальні чинники – знання про світ, настанови, цілі адресата, – необхідні для розуміння тексту, тобто сприймати публіцистичне інтерв'ю як складну систему ієрархії знань. Іншими словами, інтерв'ю не обмежується рамками конкретного мовного висловлювання. Воно розглядається як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвальними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками [1, с. 136].

Таким чином, створюючи інтерв'ю, автор використовує два види знань: вербальні та фонові (первинні), останні з яких утворюють інформаційну базу суб'єктів спілкування. Фонові знання – це спільні знання респондента, інтерв'юера та читача, що відбивають загальні уявлення про навколишній світ, формують стереотипи поведінки та морально-етичні закони буття. Такі знання, що відносяться, насамперед, до географії, історії, громадського життя, мистецтва і культури, звичаїв і традицій країни досліджуваної мови, відображає саме фонова лексика, яка відома усім членам лінгвокультурної спільноти. Так, німцям добре відомо, що *der Ku-Damm* – це скорочена назва від *Kurfürstendamm* – центральної вулиці Берліна з магазинами, готелями, ресторанами, а *TEE-Züge/Trans-Europa-Express-Züge* – це транс'європейський поїзд-експрес, що курсує між найбільшими західноєвропейськими містами; що *West Athen* (Західні Афіни) – це образна назва Мюнхена як міста з великою кількістю музеїв, театрів, високою музичною культурою та архітектурою, а *Weißer Sonntag* – це назва першої неділі після Великодня. Автор, оперуючи фоновими знаннями, вербалізує і ту інформацію, що накопичується у процесі життя. Читач знаходить цю різницю із власними знаннями та інтерпретує її. Відтак фонові знання забезпечують успішність мовленнєвого акту, оскільки вони є інформаційним фондом, єдиним для творця тексту та його інтерпретатора. Наявність фонових знань пояснює процес взаєморозуміння між автором і читачем, хоча завдання у кожного різні [5, с. 116].

Отже, в сучасному іншомовному публіцистичному інтерв'ю респондент та інтерв'юер використовують не лише ізольовані дані мови, але й увесь свій досвід (мовний та соціальний), знання, інтерпретаційні механізми, що з'являються у процесах категоризації та концептуалізації світу.

Переорієнтація наукових інтересів у сучасному загальному мовознавстві виявляється не лише у перенесенні уваги від об'єкта до суб'єкта, але й у переході до вивчення одиниць, що відрізняються високим рівнем складності. Їх успішне вивчення вже стає не під силу наявним раніше методам

лінгвістичних досліджень. Щоб впоратися з назрілими завданнями, необхідно було перейти від одиниці поняття до виявлення всієї структури пізнавальних процесів. Так виникла когнітивна лінгвістика – новий лінгвістичний напрям, у центрі уваги якого знаходиться мова як когнітивний механізм, задіяний у репрезентації (кодуванні) та передачі інформації, при цьому когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджуються через мовні явища [3, с. 109].

До початку 90-х років ХХ століття зарубіжна когнітивна лінгвістика представляла собою сукупність індивідуальних дослідницьких програм, майже не пов'язаних між собою. Однак уже в середині 90-х рр. у Європі виходить перший підручник із когнітивної лінгвістики «Вступ до когнітивної лінгвістики» Ф. Унгерера та Х. Шміда [7]. Серед сучасних учених-когнітивістів доцільно назвати С.А. Жаботинську [2], І.С. Шевченко [4], Х. Штронера [6] та інших, які у своїх роботах постійно підкреслюють значення «людського чинника» у мові.

Той факт, що на сучасному етапі все більше коло мовознавців починає поділяти концепцію когнітивної обумовленості основних лінгвістичних одиниць і структур, призводить до зміщення фокусу дослідження від очевидних поверхневих текстових репрезентацій (форми вираження) до власне змістових одиниць і структур людського знання, що формуються за участю мови й одночасно тією чи іншою мірою відображаються у мовних одиницях, беручи участь у процесах породження та інтерпретації мовних повідомлень.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Арутюнова Н. Д. // Языкознание. Большой энциклопедический словарь [сост. В. Н. Ярцева]. – М. : Советская энциклопедия, 1998. – С. 136–137.
2. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика : принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії : зб. наук. ст. – Черкаси : Сіяч, 1997. – Вип. 2. – С. 3–11.
3. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення : монографія / Полюжин М. М. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 240 с.
4. Шевченко И. С. Об историческом развитии когнитивного и прагматического аспектов дискурса / И. С. Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2000. – № 471. – С. 300–307.
5. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik / Schwarz M. – Tübingen, Basel : Francke, 1992. – 478 S.
6. Strohner H. Textverstehen. Kognitive und kommunikative Grundlagen der Sprachverarbeitung / Strohner H. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1990. – 550 p.
7. Ungerer F. An Introduction to Cognitive Linguistics / F. Ungerer, H. J. Schmid. – London and New York : Longman, 1996. – 293 p.